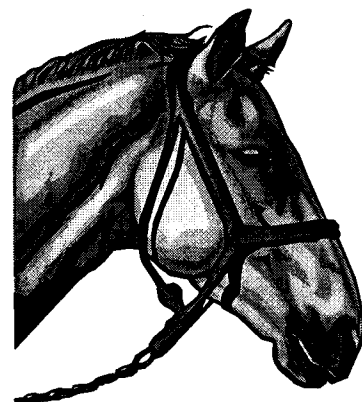

NGỰA VÀ CÁC CON VẬT TRANH CÔNG

Truyện là súc tranh công là cuộc “khẩu chiến” giữa bầy lục súc gồm trâu, chó, ngựa, dê gà lợn. Tác giả dân gian đã dựa vào đặt điểm của từng loại vật nuôi trong nhà ấy, dựng lên vở tuồng hài thú vị, đồng thời lại có ý nghĩa giáo dục sâu sắc. Từ chỗ tranh công nhau, so bì, tị nạnh phàn nàn chủ không được công bằng ” bên trọng bên khinh”, tất cả sáu loài đã nhận ra cái hay, cái tốt của nhau, và ai có việc nấy, đều có ích cho đời.

Xin trích ra đây đoạn ngựa bị trâu và chó nói gièm, sau đó ngựa “tranh luận” trở lại và được chủ phân giải thế nào:

Hai vật đã tương đồng hoan hỉ
Lại cùng nhau từ tạ một lời:
“Như luận trong công nghiệp hai tôi:
Ăn có bữa, lo không có bữa.
Dám thưa người bấu gì giống ngựa
Mà tra tría lều trại nhọc nhằn?
Ăn cho ăn những cháo đậu xanh
Ở thì ở những tàu lợn gói.
Bữa bữa dạo chơi tầm gỏi
Ngày ngày chần vó hót mao
Sắm sửa cho chẳng biết chừng nào
Suy tính lại dư trăm dư chục.
Sắm lá vả, sắm yên, sắm lạc (4)
Sắm chơn đưng hàm thiếc, dây cương
Dời tiền, dời hậu bao vàng
Thắng đai, dây cương thép bạc.
Gẫm giống ấy:
Nết na giốn giác
Tuy đang khi mọi vẻ nghiêm trang
Trong gia sự nhiều điều ngờ ngạc.
Nghề cày bừa, nghe coi lếu láo,
Việc bắn săn coi cũng ươn tài.
Chủ nuôi không biết chủ là ai
Nhà chẳng biết nhà mà lại.
Đại không ra đại
Khôn chẳng nên khôn
Ngất ngờ như ốc mượn hồn
Nuôi giống ấy làm chi cho rối”.

Ngựa

Ngựa nghe nói, tím gan, nổi phổi
Liên chạy ra hầm hí vang tai:
“Ồ này, này, tao baoi chúng bay
Đố mặt ai dài bằng mặt ngựa?
Tuy rằng thú, cũng hai giống thú
Thú như tao ai giám phen lê(1)
Tao đã từng đi quán, về quê
Đã nghe trận đánh nam, dẹp bắc.
Mỗi gối nâng phò xã tắc
Mòn lưng cúi đội vương công
Ngày ngày châu chực sần rồng
Bữa bữa dựa kê loan giá
Ông Cao Tổ năm năm thượng mã
Mới dựng lên cơ nghiệp Lưu gia (2)
Ông Quan Công sáu ải thoát qua (3)
Vi cậy có Thanh Long, Xích Thổ (4)
Đã nhiều thổ ngăn thành, thủ phủ
Lại ghe phen đột pháo, xông tên
Đàng xa xồi ngàn dặm quan sơn
Ngựa phi đệ (5) một giờ liền thấu.
Các chú đặng ăn no nằm ngủ
Bởi vì ta cần cán, giữ gìn
Khẩn khẩn lo nhà trị, nước yên
Chốn chốn đặng nông bò lạc nghiệp (6)
Các chú những nằm trong xó bếp
Tài các ngài ở chốn quê mùa
Đừng đừng buông lời nói khật khù
Bớt bớt thói chề bai giốn giác
Nếu tao chẳng lo trông việc nước
Giặc đến nhà ai để chúng bay ?
Thấy biết một nhà mà chẳng biết mười
Chớ lừng lẩy cậy tài cậy thế.
Ngựa nói lâu, ngẫm càng hữu lý
Vậy chủ bèn phân giải một lời: